

«Тасдиқ менамоям»

Директори Институти ботаника,
физиология ва генетикаи растани

Академияи миллии илмҳои
Тоҷикистон

Бобозода Б.Б.

«24» октябри соли 2025с.

ХУЛОСАИ

ИНСТИТУТИ БОТАНИКА, ФИЗИОЛОГИЯ ВА ГЕНЕТИКАИ РАСТАНИИ АКАДЕМИЯИ МИЛЛИИ ИЛМҲОИ ТОҶИКИСТОН

Диссертатсияи Абдукаримзода Қобилҷон Абдукарим дар мавзӯи «Таъсири шароитҳои гуногуни иқлимӣ ба нишондиҳандаҳои физиологияи биокимиёвӣ ва маҳсулнокии навъҳои офтобпараст» барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои биология аз рӯи ихтисоси «Физиология ва биохимияи растаниҳо» дар Озмоишгоҳи биохимияи фотосинтези Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон иҷро шудааст.

Дар чараёни омода намудани диссертатсия Абдукаримзода Қобилҷон Абдукарим унвонҷӯи Озмоишгоҳи биохимияи фотосинтези Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ба шумор мерафт.

Абдукаримзода Қобилҷон Абдукарим соли 1999 Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакиро аз рӯи ихтисоси «Омӯзгори фанни биология» дохил шуда, онро соли 2004 хатм намуд.

Номбурда бо фармоиши Институти физиологияи растани ва генетикаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 03.02.2005, №2 ба ҳайси аспирант қабул карда шудааст.

Мавзӯи диссертатсия ва роҳбари илмӣ дар Шурои олимони Институти физиологияи растани ва генетикаи Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шудааст.

Роҳбари илмӣ: Эргашев Абдуллоҷон, доктори илмҳои биология, профессор.

Имтиҳонҳои минимуми номзадӣ аз ҷониби доктараб супорида шудааст.

Диссертатсияи Абдукаримзода Қобилҷон Абдукарим дар ҷаласаи Озмоишгоҳи биохимияи фотосинтез аз 20 июли соли 2025 муҳокима карда

шудааст. Ба диссертатсия аз ҷониби муқарризон баҳои мусбатдода шуда, пас аз ислоҳи камбудихо ба зинаи навбатии ҳимоя тавсия карда шудааст. Оид ба натиҷаи баррасии диссертатсия дар мавзӯи «Таъсири шароитҳои гуногуни иқлимӣ ба нишондиҳандаҳои физиологияи биокимиёвӣ ва маҳсулнокии навъҳои офтобпараст» чунин хулоса қабул карда шуд.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ (бо шарҳ ва соҳаи таҳқиқот). Таҳқиқоти гузаронидашуда ба илми биология, махсусан, ба бахшҳои физиологияи растаниҳо ва биохимия мансуб мебошад. Соҳаи таҳқиқот физиологияи растаниҳо мебошад.

Диссертатсия ба якҷанд банди шиносномаи ихтисоси 03.01.05-“Физиологияи растаниҳо” мутобиқат менамояд.

Мувофиқи банди 1. Таҳлили рушд ва нӯмӯи офтобпараст дар шароитҳои гуногуни иқлимӣ муайян карда шудааст – зербоби 3.1.

Мубодилаи об дар навъҳои растаниҳои офтобпараст омӯхта шуд – зербоби 3.2.

Мувофиқи банди 2. Танқисии ҳақиқии об ва қобилияти обнигоҳдории барги навъҳои офтобпараст дар шароитҳои гуногуни иқлимӣ нишон дода шудааст – зербоби 3.2.2.

Ғилзатнокии шираи хучайра ва фишори осмотикии он дар барги навъҳои офтобпараст дар шароити гуногуни иқлимӣ - зербоби 3.2.3.

Мувофиқи банди 3. Маҳсулнокии ҳолиси фотосинтези навъҳои офтобпараст дар шароити гуногуни иқлимӣ – зербоби 3.4.

Масоҳати барг ва иқтидори фотосинтетикӣ киштзори навъҳои офтобпараст дар шароити гуногуни иқлимӣ - зербоби 3.5.

Маҳсулнокии биологӣ ва хочагидории навъҳои офтобпараст дар шароитҳои гуногуни иқлимӣ - зербоби 3.6.

Муҳтавои асосии диссертатсия дар 10 мақолаҳои илмӣ муаллиф дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии Федератсияи Россия ва Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон инъикос ёфтааст. Мазмуну мундариҷаи интишорот ба диссертатсия ва автореферат мутобиқат менамояд.

Натиҷаҳои илмӣ бадастовардашуда нишон дод, ки дар истехсолот имконияти татбиқ намуданро дорад.

Саҳми шахсии докталаби дарёфти дарачаи илмӣ дар таҳқиқот. Муаллифи кори диссертатсионӣ дар тамоми зинаҳои таҷрибаҳои таҳқиқотӣ: таҳлилу тавсифи адабиёти илмӣ, коркард ва таҳлили натиҷаи таҷрибаҳо, хулосабарорӣ ва тайёр кардани маводҳои илмӣ тибқи мавзӯи таҳқиқотӣ, омода ва таҳияи диссертатсия бевосита саҳм гирифтааст. Таҷрибаҳои илмию амалӣ оид ба рисолаи мазкур дар шароитҳои саҳроӣ ва лабораторӣ,

бевосита аз тарафи муаллиф ичро гардида, аз тарафи роҳбари рисолаи илмӣ роҳнамоӣ шудааст. Саҳми муаллиф дар татбиқи таҷрибаҳои саҳроӣ, озмоишӣ, таҳлилу баррасии илмии натиҷаи таҷрибаҳо беш аз 95%-ро ташкил медиҳад.

Диссертатсияи Абдукаримзода Қобилҷон Абдукарим дар мавзӯи «Таъсири шароитҳои гуногуни иқлимӣ ба нишондиҳандаҳои физиологӣ биокимиёвӣ ва маҳсулнокии навҳои офтобпараст» ба ихтисоси интихобшуда мувофиқат мекунад.

Мавзӯи диссертатсия ба бандҳои зерини шиносномаи ихтисосҳои илмии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси «03.01.05- физиология ва биохимияи растаниҳо» мутобиқат менамояд.

Диссертатсияи мазкур аз муқаддима, 3 боб, 21 параграф, хулоса ва рӯйхати адабиётҳои истифодашуда иборат мебошад.

Вобаста ба мавзӯ ва масоили таҳқиқии диссертатсионӣ 15 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 10 мақола дар маҷаллаҳои илмии тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон шомилшуда интизор гардидааст, ки ҳаҷми умумии онҳо 3.5 ҷузъи чопиро ташкил медиҳад.

Мундариҷаи асосии таҳқиқот аз рӯи мавзӯи диссертатсия дар таълифоти зерини муаллиф инъикос ёфтааст:

I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд.

[1-М]. Эргашев А., Иброҳимов К.А. Динамика площади листьев и высоты главного стебля подсолнечник в разных экологических условиях выращивания // Вестник педагогического университета (ТГПУ), №1, (29) 2008. С.107-111.

[2-М]. Эргашев А., Иброҳимов К.А. Фотосинтетическая продуктивность посевов подсолнечника // Изд. АН РТ, отд. биол. и мед. наук, №3 (164), 2008. С.57-65.

[3-М]. Иброҳимов К.А. Биологическая продуктивность сортов подсолнечника в разных климатических зонах юга Таджикистана // Вестник педагогического университета (ТГПУ), №2 (45) 2012. С. 39-44.

[4-М]. Иброҳимов К.А., Эргашев А. Водообмен сортов подсолнечника в различных климатических зонах выращивания // Вестник педагогического университета (ТГПУ), №6 (49) 2012. С. 293-297.

[5-М]. Иброҳимов К.А., Эргашев А. Влияние климатических условий на семенную продуктивность, масличность и химический состав семян

подсолнечника // Вестник педагогического университета (ТГПУ), №3 (52), 2013, С. 81-84.

[6-М]. Иброхимов К.А., Эргашев А. Динамика роста, развития и продуктивности сортов подсолнечника в зависимости от климатических особенностей зоны выращивания // Вестник педагогического университета (ТГПУ), №1 (1), 2019, С. 160-166.

[7-М]. Иброхимов К.А., Эргашев А. Биологическая продуктивность масличных сортов подсолнечника в разных климатических условиях Юга Таджикистана // Вестник педагогического университета (ТГПУ), №2 (14), 2022. С. 192-197.

[8-М]. Иброхимов Қ.А., Эргашев А. Динамикаи сабзиш ва табодули оби растани офтобпараст дар шароити гуногуни иқлимии ҷануби Тоҷикистон // Паёми донишгоҳи омӯзгорӣ (ДДОТ), №2 (14), 2022. С. 217-222.

[9-М]. Иброхимов Қ.А. Мубодилаи оби навъҳои офтобпараст дар минтақаҳои гуногуни иқлимӣ // Паёми донишгоҳи омӯзгорӣ (ДДОТ), №1 (17), 2023. С. 109-115.

[10-М]. Абдукаримзода Қ.А. Влияние климатических факторов на некоторые физиологические процессы сортов подсолнечника // Вестник педагогического университета (ТГПУ), №1 (25), 2025. С. 140-145.

II. Мақолаҳо ва фишурдаи интишорот дар маҷалаҳои дигар

[11-М]. Эргашев А., Иброхимов К.А. Экологические условия и продуктивность масличных сортов подсолнечника (HELIANTUS ANNUUS. L) // Матер. Международной научной конференции «Регуляция роста, развития и продуктивности растений» Минск, Беларусь, 28-30 ноября 2007. С. 222.

[12-М]. Эргашев А., Иброхимов К.А. Влияние климатических условий на рост и развитие сортов подсолнечника. // Матер Респ. науч. конф. посвящ 120 - летию акад. Н.И. Вавилова Душанбе, 30.10.2007. С. 81-83.

[13-М]. Эргашев А., Иброхимов К.А. Параметры биологической продуктивности подсолнечника в различных климатических зонах выращивания // Маводҳои конф. илмӣ - амалии ҷумҳуриявӣ «Вазъи кунунӣ, проблема, дурнамои хифз ва истифодаи оқилонаи сарватҳои табиӣи Тоҷикистон», бахшида ба муносибати 100-солагии ходими хизматнишондиҳандаи илм, узви вобастаи АИ ҶТ, профессор Шукуров О.Ш. (26.04.2008) С.120-122.

[14-М]. Эргашев А., Иброхимов К.А. Фотосинтетическая продуктивность посевов масличных сортов подсолнечника в разных природно-климатических условиях юга Таджикистана // Матер. науч. конф., посвящ памяти акад. Ю.С. Насырова (Душанбе, 23.10.2008) С.135-137.

[15-М]. Иброхимов К.А., Эргашев А. Рост, развитие и продуктивность подсолнечника в разных климатических зонах юга Таджикистана // Охрана природы Республики Таджикистана, 2013, с. 20-21.

Чаласа қарор кард:

1. Диссертатсияи Абдукаримзода Қобилҷон Абдукарим дар мавзӯи «Таъсири шароитҳои гуногуни иқлимӣ ба нишондиҳандаҳои физиологӣ биокимиёвӣ ва маҳсулнокии навъҳои офтобпараст» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биология аз рӯйи ихтисоси «03.01.05 - Физиология ва биохимияи растаниҳо» кори таҳқиқии анҷомёфта ҳисобида шавад.

2. Диссертатсияи Абдукаримзода Қобилҷон Абдукарим дар мавзӯи «Таъсири шароитҳои гуногуни иқлимӣ ба нишондиҳандаҳои физиологӣ биокимиёвӣ ва маҳсулнокии навъҳои офтобпараст» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биология аз рӯйи ихтисоси «03.01.05 - Физиология ва биохимияи растаниҳо» бо назардошти ислоҳи эродҳои гирифташуда барои ҳимоя дар Шурои диссертатсионии дахлдор тавсия дода шавад.

Хулоса дар чаласаи Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон санаи 22.10.2025 қабул гардидааст:

Иштирок доштанд: ҳамагӣ 17 нафар.

Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 17 нафар,

«зид» - нест, «бетараф» - нест.

Раиси чаласа:

Мудирӣ Озмоишгоҳи фотосинтез ва маҳсулнокии растаниҳо, узви вобастаи АМИТ д.и.б., профессор

Абдуллоев Ҳ.А.

Котиби чаласа:

Боҳирова М.Қ.

Имзоҳои Абдуллоев Ҳ.А. ва Боҳирова М.Қ.-ро тасдиқ менамоем:

Нозири калони Шуъбаи кадрҳо

Умарова Н.С.

